

ชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร

ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีแหล่งกำเนิดในตะวันออกกลาง ได้แพร่กระจายมายังแหลมมลายู ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยพ่อค้าชาวอินเดียมุสลิม ซึ่งเข้ามาค้าขายในแหลมมลายู ทำให้ประชาชนในอาณานิคมแหลมมลายู รวมทั้งพื้นที่ทางภาคใต้ของไทย ยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม ตั้งแต่นั้นมา อย่างไรก็ตามหลักฐานที่ปรากฏชัดอีกประการหนึ่ง คือ การเดินทางเข้ามาค้าขาย พร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาอิสลามของชาวอาหรับในประเทศไทยสมัยต่าง ๆ เป็นผลให้ศาสนาอิสลาม เจริญรุ่งเรืองสืบมาจนทุกวันนี้

จากหลักฐานศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง แม้ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดของปี พ.ศ. ที่ศาสนาอิสลามแพร่เข้ามาในประเทศไทย แต่ก็ยืนยันว่าไทยได้มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับพวกมุสลิมข้านี้แล้ว ดังปรากฏมีคำจารึกปฏิญาณตนยอมรับนับถือศาสนาอิสลามว่า "ข้าพเจ้ายอมรับนับถือพระเจ้าองค์หนึ่งเดียว . . . พระนามขีมหมัด เป็นผู้แทนพระองค์ของพระเจ้า" และในสมัยพ่อขุนรามคำแหงก็ปรากฏในจดหมายเหตุว่า ได้มีพ่อค้าวานิชชาวอาหรับไปมาติดต่อค้าขายกับประเทศไทยอยู่เสมอ แม้แต่ในประวัติศาสตร์ของชาติอาหรับก็ยืนยันว่า ศาสนาอิสลามขยายกว้างออกไปสู่โลกภายนอก เพราะเมื่อชนชาติอาหรับไปมาค้าขายมักจะนำพาศาสนาไปเผยแพร่ด้วยเสมอ (สมคิด มณีวงศ์ 2507: 70)

เมื่อพ่อขุนรามคำแหง แห่งอาณาจักรสุโขทัยเมืองต่าง ๆ บนแหลมมลายู ซึ่งศาสนาอิสลามได้เข้ามามีอิทธิพลอยู่ก่อนแล้ว ปรากฏหลักฐานว่ามีชาวมุสลิมเข้ามาตั้งหลักแหล่งที่เมืองนครศรีธรรมราชอยู่แล้ว และก่อนหน้าที่ศาสนาอิสลามจะแผ่อำนาจเข้ายังแหลมมลายู ได้เริ่มต้นก่อนที่เกาะสุมาตราในประเทศอินโดนีเซียเป็นแห่งแรก (คิกฤทธิ ปราโมช 2503: 98 อ้างถึงใน รัชณี สาคเปรม 2521: 8)

ไทยมุสลิมสมัยอยุธยา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามายังประเทศไทยหลายชาติ แต่ละชาติที่เข้ามามีความประสงค์แตกต่างกัน บ้างต้องการแสวงหาผลประโยชน์ ติดต่อ

ค้าขาย บ้างต้องการพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ ในจำนวนนั้นได้มีชนชาติต่าง ๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามเดินทางเข้ามาด้วย เช่น เปอร์เซีย อาหรับ อินเดีย มลายู ชวา และจาม (ศิริ กุลสิริสงส์ 2517: 16)

บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทยซึ่งนับถือศาสนาอิสลามมาแต่เดิม ได้แก่ พ่อค้าสองพี่น้องที่ชื่อ "เจกอะหมัด" น้องชายชื่อ "มะหะหมัดสะอิด" เป็นชาวเมืองกุ่ม (Qum) ประเทศเปอร์เซีย นับถือศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์ ซึ่งคนไทยเรียกว่า "แขกเจ้าเซ็น" พร้อมด้วยบริวารเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในปลายแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พุทธศักราช 2133-2148 และตั้งนิวาสถานทำการค้าขายอยู่ที่ตำบลท่ากายี (สิริ ตั้งตรงจิต 2520: 1)

เนื่องจากเจกอะหมัดได้ให้การช่วยเหลือในกิจการค้าของรัฐบาลโดยใช้เวลาว่างที่เหลือจากการค้า มาช่วยพระยาพระคลังคิดอ่านราชการในกรมท่า ความดีความชอบที่พ่อค้าเจกอะหมัดช่วยเหลือกิจการค้าของรัฐบาล เป็นผลให้พระเจ้าทรงธรรมโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นพระยาเจกอะหมัดราชเศรษฐี กรมเจ้าท่าขวา ว่าที่จุฬาราชมนตรี ในระยะเวลาต่อมา พระยาเจกอะหมัดราชเศรษฐี ได้มีส่วนช่วยพระเจ้าทรงธรรมปราบปรามพวกก่อการจลาจลของพ่อค้าวานิชญี่ปุ่น ความดีความชอบครั้งนี้ ทำให้ได้รับยศเป็นพระยาเจกอะหมัดรัตนบดี ว่าที่สมุหนายก อัครมหาเสนาบดี ฝ่ายเหนือ มีตำแหน่งเทียบเท่านายกรัฐมนตรีสมัยนี้ พระยาเจกอะหมัดฯ ได้ประกอบคุณงามความดีจนกระทั่งอายุ 87 ปี จึงได้รับแต่งตั้งจากพระเจ้าปราสาททองให้ดำรงตำแหน่งจางวางกรมมหาดไทย หรือเป็นที่ปรึกษาในการปกครองแผ่นดิน (ประยูรธิ์ สิทธิพันธ์ 2505: 232-236, อ.ลออแมน 2518: 77-78) พระยาเจกอะหมัดฯ ผู้นี้ได้สร้างสมเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่วงศ์สกุลตลอดมา และเป็นวงศ์สกุลที่ยิ่งใหญ่หลายตระกูล เช่น บุนนาค ปราโมช โดยมีทายาทสืบทอดมากมายในปัจจุบันนี้ ภายหลังบุคคลในสกุลทั้งสองได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนบุตรหลานชาวอาหรับที่ยังนับถือศาสนาอิสลามอยู่ก็มีจำนวนมาก (สมคิด มณีวงศ์ 2507: 71)

การเข้ารับราชการของชาวมุสลิมในเมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่ใช่มีแต่เพียงด้านพลเรือนอย่างเดียว แม้แต่ทางด้านทหารก็มีหลักฐานว่า มีทหารอาสาจามซึ่งเป็นชาวมุสลิม มาอยู่ในประเทศไทยสมัยพระเอกาทศรถ พร้อมกับทหารญี่ปุ่นและมอญ (ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 22 2507: 123 อ้างถึงในรัชนี้ สาคเปรม 2521: 15) ทั้งนี้เพราะ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทำศึกสงครามอีกหลายครั้งหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาถูกจับกินจากพม่า ทำให้กำลังทหาร

ร้อยหรือลง ประกอบกับขณะนั้นมีชาวต่างชาติ เช่น มอญ จาม เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ในสมัยพระเอกาทศรถจึงได้มีทหารอาสาจามเกิดขึ้น พวกจามนี้เป็นมุสลิมที่มาจากประเทศเขมรหรือ กัมพูชา นับถือศาสนาอิสลาม มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งเมื่อมาอยู่เมืองไทยว่า "แขกครีว" (กรมศิลปากร 2507: 90 อ้างถึงในรัชนี้ สาคเปรม 2521: 16)

ในสมัยอยุธยา คนไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการทหาร และทางการปกครอง ที่สำคัญ เช่น การเดินเรือในตำแหน่งกรมท่า และกองทัพเรือ ดังปรากฏว่ามีขุนนางไทยมุสลิมที่มีชื่อเสียง เช่น พระราชวังสันในกองทัพเรือ พระยาเคโซ เป็นต้น ทางด้านวรรณคดี มีหนังสืออิหม่ามราชธรรม กล่าวกันว่าขุนนางไทยเชื้อสายเปอร์เซียแต่งถวายพระบรมโกศ เมื่อปีพุทธศักราช 2295 ซึ่งว่าด้วยเรื่องราชธรรมของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานภาษาของชาวมุสลิมอาหรับในภาษาไทย เช่น ตราชู กะลาสี่ ถาด เป็นต้น (สุวรรณ เพชรนิล 2522: 50)

ไทยมุสลิมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

มุสลิมที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มาจากต้นทางและเข้ามาในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ตลอดจนมาด้วยเหตุผลที่ต่างกัน บางกลุ่มอพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา บางที่เข้ามาในฐานะพ่อค้าและสมรสกับหญิงไทย บางกลุ่มเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร หรืออาจเข้ามาด้วยเหตุผลทางการเมือง อย่างไรก็ตามมุสลิมเหล่านี้ เมื่ออาศัยในประเทศไทยต่างมักอาศัยอยู่รวมกัน เป็นชุมชนของตน ซึ่งมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม เฉพาะกลุ่ม มุสลิมดังกล่าวอาจแบ่งตามเชื้อสายของบรรพบุรุษที่อยู่อาศัยดังนี้

1. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวเปอร์เซีย ไทยมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซีย เป็นบุตรหลานชาวอาหรับเชื้อสายเปอร์เซียที่คลองจามและยังนับถือศาสนาอิสลาม ได้อพยพหลบภัยมาตามลำน้ำหลังกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปีพุทธศักราช 2310 และมาตั้งหลักแหล่งกระจัดกระจายอยู่ตามริมฝั่งคลอง ซึ่งเป็นบริเวณชานกรุงในขณะนั้น ปัจจุบัน คือ บริเวณคลองบางหลวง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย รองเมือง สุริวงค์ ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ถือว่า คลอง เป็นเส้นทางสัญจรไปมาที่สำคัญ การที่ผู้คนใช้คลองสัญจรไปมานี้เอง เป็นโอกาสที่ทำให้ชาวมุสลิมขายสินค้าในแพได้อย่างสบาย ดังนั้นมุสลิมไทยกลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่า "แขกแพ" (ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ 2517: 76) กรุงรัตนโกสินทร์ในระยะแรกนี้ คงมีชาวมุสลิมไม่มากนัก เพราะปรากฏหลักฐานว่ามีมัสยิด

เพียงแห่งเดียว คือ มัสยิดบางกอกใหญ่ หรือมัสยิดคัมภีร์ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกอกใหญ่ เมื่อมีมุสลิมมากขึ้นจึงได้สร้างมัสยิดอีกหลังหนึ่งในบริเวณใกล้เคียงกัน เรียกว่า มัสยิดบางหลวง หรือกุฎีขาว (หลวงพิพิธเกษัช 2512: มปน อ่างถึงใน รัชนี้ สาคเปรม 2521: 48-49) มัสยิดทั้งสองดังกล่าว ยังคงเป็นศูนย์รวมของชาวไทยมุสลิมจำนวนมากอยู่จนทุกวันนี้

2. สายที่มีบรรพบุรุษเชื้อสายจามหรือเขมร เป็นชาวไทยมุสลิมที่สืบเชื้อสายจากจามหรือเขมรที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งได้เป็นทหารอาสารบกับพวกพม่าดังได้กล่าวมาแล้ว ตอนปลายกรุงศรีอยุธยา มุสลิมเชื้อสายเขมรบางส่วน ได้อพยพมาอยู่อาศัยเป็นกลุ่มชนของตนในกรุงเทพมหานคร ภายหลังได้อาสารบกับพม่าจนได้รับชัยชนะในศึกเก้าทัพ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินให้อยู่อาศัยนอกคูเมืองในสมัยนั้น ต่อมาจึงได้สร้างมัสยิดขึ้น ปัจจุบันได้แก่ บริเวณหลังตลาดเจริญผล ถนนพระราม 6 และซอยกิ่งเพชร ชื่อชุมชนมัสยิดบ้านครัวกลาง และบ้านครัวตะวันตก (กองผังเมือง 2524. มปน) และยังคงเป็นชุมชนไทยมุสลิมขนาดใหญ่ที่สำคัญจนทุกวันนี้

3. สายที่มีบรรพบุรุษจากเมืองปัตตานี สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้มีการอพยพชาวปัตตานีมายังกรุงเทพฯ และภาคกลางของประเทศ รวม 2 ครั้ง ครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2329 และครั้งที่สองในปีพุทธศักราช 2334 ทั้งนี้เนื่องจากพระยาปัตตานี ก่อการกบฏ จึงมีพระกระแสรับสั่งให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท พระยากลาโหม และแม่ทัพนายกอง คุมกำลังทัพยกไปตีเมืองปัตตานี เมื่อตีสำเร็จและแต่งตั้งผู้ดูแลเมืองปัตตานีแล้ว จึงได้ยกทัพกลับกรุงเทพฯ พร้อมทั้งอพยพชาวเมืองปัตตานีมาด้วยเป็นจำนวนมาก โดยได้แยกให้อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ส่วนใหญ่ที่อพยพมาอยู่ในกรุงเทพฯ ให้ตั้งถิ่นฐานอยู่รอบ ๆ ชานกรุง เช่น บริเวณสี่แยกบ้านแขก และส่วนที่อยู่ไกลออกไปได้แก่ บริเวณทุ่งครุในอำเภอพระประแดง บางคอแหลม ยานนาวา มหานคร พระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก (ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ 2517: 77, สมคิด มณีวงศ์ 2507: 71)

ชาวไทยมุสลิมที่อพยพมาอยู่รอบ ๆ ชานกรุงเทพฯ ในสมัยนี้ มีจำนวนมากที่มีความรู้ด้านการเพาะปลูกดี จึงมีอาชีพทำนาปลูกข้าว ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพทำนา เป็นอาชีพดั้งเดิมที่เคยทำมาตั้งแต่สมัยที่อยู่เมืองปัตตานี ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศชานกรุงที่อยู่อาศัยเหมาะต่อการเพาะปลูก เพราะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง เช่น เขตพระโขนง มีนบุรี หนองจอก บางกะปิ การที่ตั้งถิ่นฐาน

รวมกลุ่ม เป็นชุมชนในบริเวณลำคลองของเขตดังกล่าว จึงมีการตั้งชื่อลำคลองที่บุคคลหน้าเข้ามา
บางแห่ง เป็นชื่อที่แสดงความเป็นมุสลิม เช่น ลำแขก คลองมะเดาะ เป็นต้น (รัชนิ สาค เปรม
2521: 148-150)

4. สายที่มีบรรพบุรุษมาจากประเทศอินโดนีเซีย มุสลิมกลุ่มนี้เข้าสู่ประเทศไทยด้วย
เหตุผลทางการเมือง และด้วยวิเทโศบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เมื่อคราวเสด็จ
ประพาสชวา ได้โปรดการทำสวนแบบชวา จึงขอรับมุสลิมอินโดนีเซีย เข้ามาในพระบรมราชูปถัมภ์
และโปรดให้อยู่รวมกัน เป็นกลุ่มก่อนตามแบบฉบับของมุสลิมที่ริมคลองแสนแสบ พญาไท ด้วยเหตุที่กลุ่ม
ชนเหล่านี้มีถิ่นฐานเดิมอยู่เกาะมาเก๊าชฮาร์ ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อย้ายหมู่บ้านมาเก๊าชฮาร์มาอยู่
ริมคลองแสนแสบนานวัน เข้าจึงกลายเป็นหมู่บ้าน "มักกะสัน" และกลายเป็นนามตำบลมักกะสันมา
จนทุกวันนี้ ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้ ได้ประกอบอาชีพรับราชการ และค้าขาย และมีจำนวนมากที่มี
พระสวรรค์ในด้านตกแต่งต้นไม้ เป็นรูปต่าง ๆ มุสลิมที่มีเชื้อสายอินโดนีเซียกลุ่มนี้ นอกจากจะอาศัย
อยู่แถบตำบลมักกะสันแล้ว ยังมีบางส่วนตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชุมชนมัสยิดยะวา เขตยานนาวา
และชุมชนมัสยิดอินโดนีเซีย แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน ด้วย (สมคิด มณีวงศ์ 2507: 72)

5. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวอินเดีย ชาวอินเดียมุสลิมที่เข้ามาในประเทศไทยนั้น
มีทั้งที่มาจากประเทศปากีสถาน อินเดีย และอัฟกานิสถาน ส่วนใหญ่เมื่อเริ่มแรกเข้ามาเพื่อ
ประกอบอาชีพค้าขาย ต่อมาได้มีชีวิตคลุกคลีสมรสกับหญิงไทย บุตรที่เกิดจึงได้รับการคุ้มครองตาม
กฎหมายสัญชาติไทย ลูกหลานของพ่อค้าวานิชเหล่านี้จึงกลายเป็นไทยมุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใน
วงการค้า และมีบ้างในวงราชการ กลุ่มมุสลิมพวกนี้มีภูมิลำเนาอยู่บริเวณถนนบำรุงเมือง แถบ
สะพานช้างโรงสี วัดสัมพันธวงศ์ และถนนสีลม (สมคิด มณีวงศ์ 2507: 72)

ชุมชนไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานครปัจจุบันจำแนกตามเชื้อสายของบรรพบุรุษดังกล่าว
ข้างต้นนั้น ได้ตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่ม เป็นชุมชนเฉพาะของตน และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี
โดยมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งนี้ยังอาศัยอยู่ในชุมชนแรกเริ่มที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่
สืบเนื่องมาจนทุกวันนี้ จำนวน 27 ชุมชน โดยกระจายอยู่ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร
ดังนี้ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การกระจายของชาวไทยมุสลิมแบ่งตามบรรพบุรุษรุ่นแรก ๆ ในกรุงเทพฯ

	สมัยอยุธยา		สมัยรัตนโกสินทร์			รวม
	เปอร์เซีย	จาม (เขมร)	ปัตตานี	อินโดนีเซีย	อินเดีย	
<u>เขตชั้นใน</u>						
1. พระนคร			1			1
2. บ่อมปราบ			1			1
3. ปทุมวัน				1		1
4. บางรัก					1	1
5. พญาไท		2		1		3
6. ธนบุรี	1		2			3
7. บางกอกใหญ่	1					1
8. บางกอกน้อย	1					1
<u>เขตชั้นกลาง</u>						
9. ยานนาวา			2	1		3
10. พระโขนง			4			4
11. บางกะปิ			3			3
<u>เขตชั้นนอก</u>						
12. หนองจอก	1		2			3
13. มีนบุรี			2			2
กรุงเทพมหานคร	4	2	17	3	1	27

ที่มา : ศึกษาจากข้อมูลกองฝังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

1. ชุมชนที่มีบรรพบุรุษเชื้อสายเปอร์เซีย ไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร เชื้อสายเปอร์เซียที่อพยพมาจากกรุงศรีอยุธยาตั้งถิ่นฐานโดยมีมัสยิด 4 แห่ง เป็นศูนย์กลาง คือ ชุมชนมัสยิดคันสน เขตบางกอกใหญ่ ชุมชนมัสยิดบางหลวง (กุฎีขาว) เขตธนบุรี ชุมชนมัสยิดบางกอกน้อย เขตบางกอกน้อย และชุมชนมัสยิดคารูมุดตะกิน (กู๋) เขตหนองจอก

2. ชุมชนที่มีบรรพบุรุษเชื้อสายจามหรือ เขมร

ชุมชนไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานครที่มีบรรพบุรุษเชื้อสายจามหรือ เขมร มี 2 ชุมชน โดยอยู่ในเขตพญาไท ได้แก่ ชุมชนมัสยิดบ้านครัวตะวันตก และบ้านครัวกลาง

3. ชุมชนที่มีบรรพบุรุษอพยพจาก เมืองปัตตานี

ชุมชนไทยมุสลิมที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองปัตตานีในกรุงเทพฯ ระยะแรก อยู่กระจ่ายทั่วไปในสิบสามเขตของกรุงเทพฯ จำนวนทั้งสิ้น 17 แห่ง ดังนี้

3.1	เขตพระนคร	-	ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์
3.2	เขตป้อมปราบ	-	ชุมชนมัสยิดมหานาค
3.3	เขตธนบุรี	-	ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ชุมชนมัสยิดสวนพลู
3.4	เขตยานนาวา	-	ชุมชนมัสยิดบางคอแหลม
ชุมชนมัสยิดสวนหลวง
3.5	เขตพระโขนง	-	ชุมชนสุเหร่าบ้านป่า
ชุมชนสุเหร่าปากคลองเคล็ด
ชุมชนมัสยิดอัล - เอียะดิชอม
ชุมชนสุเหร่าศาลาลอย
3.6	เขตบางกะปิ	-	ชุมชนสุเหร่าลาดบัวขาว
ชุมชนสุเหร่าลำสาลี
ชุมชนสุเหร่าคลองกุ่ม
3.7	เขตมีนบุรี	-	ชุมชนสุเหร่าคลองสี
ชุมชนสุเหร่าสามวา
3.8	เขตหนองจอก	-	ชุมชนสุเหร่าเจียรคับ
ชุมชนมัสยิดนุรุลลาม

4. ชุมชนที่มีบรรพบุรุษอพยพจากประเทศอินโดนีเซีย

ชุมชนไทยมุสลิมที่มีบรรพบุรุษอพยพจากประเทศอินโดนีเซียในกรุงเทพฯ ตั้งถิ่นฐาน 3 แห่งในบริเวณชุมชนมัสยิดมักกะสัน เขตพญาไท ชุมชนมัสยิดอินโดนีเซีย เขตปทุมวัน และชุมชนมัสยิดยะวา เขตยานนาวา

5. ชุมชนที่มีบรรพบุรุษอพยพจากประเทศอินเดีย

ชุมชนไทยมุสลิมที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวอินเดีย ได้แก่ ชุมชนมัสยิดควั่นไสลีลม แขวงสุรวงศ์

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมา บรรพบุรุษ เชื้อสาย ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเข้ามาในช่วงเวลา และโดยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่ยังคงรูปแบบการรวมกลุ่มในพื้นที่ตาม เชื้อสาย เดิมของตนจนทุกวันนี้ โดยมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน อย่างไรก็ตาม เมื่อกรุงเทพฯ ขยายตัวมากขึ้น ไทยมุสลิมในชุมชนเดิมก็ได้มีการขยายตัว และแยกตัวออกจากชุมชนเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชั้นในซึ่งมีประชากรหนาแน่น ไปอาศัยในชุมชนมุสลิมเก่าและใหม่ ซึ่งประชากรเบาบางกว่า โดยสร้างมัสยิดในชุมชนใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ และจำนวนมัสยิดจึงไม่ได้จำกัดขอบข่ายอยู่ภายในชุมชนแรกเริ่มเพียง 27 แห่งดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือการที่ชาวไทยมุสลิมยังคงมีการรวมกลุ่มกันอาศัยในชุมชนซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมด้วยกัน เป็นสำคัญแม้ในชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย